

Solhem

Utdrag ur intervju med Ingrid Bergstedt den 19 oktober 1990 och intervju, hemma hos Ingrid i Norrköping 21 februari 1999.

Gustaf Bergstedt kom till Nartorp 1913 som ung gruvfogde från Bergslagen till Nartorps gruvor. Han insåg snart att skjutningarna i gruvan var förenat med livsfara och påpekade detta för gruvingenjören. Han svarade det fick gå som det var. Då sade den unge gruvfogden upp sig på stående fot. Gustav Bergstedt köpte då tomt av Askesums gård och byggde affären Solhem intill Kullborgs skola. Paret Bergstedt fick tre barn: Lisa, Stig och Ingrid. Ingrid föddes 1916. Gustav Bergstedt gick bort 1955 och hans hustru Ester 1939. Ingrid stannade hemma och hjälpte sin far i affären, sedan modern gått bort. Solhem ägs idag av Ingrids systerdotter Elisabeth. Och interiören är bevarad från tiden då det var handelsbod.

Här berättar Ingrid lite om olika episoder från tiden i Solhem:

Kunder i affären: De kom ofta med häst och vagn och man hade stall så de kunde ställa ifrån sig hästarna. Patronerna hade springpojke med sig som tog hand om hästarna.

Man prutade gärna i affären. En kund kom en gång för att köpa en vas men hade ej några blommor att sätta i vasen, då sa mamman att vi har så fina löjtnanthjärtan i trädgården som frun kan få sätta i vasen. När damen fick se dem sa kunden det där var ju fina blommor så då nöjer jag mig med dem. En kund som inte ville visa att hon snusade lät den utgiften gå utanför notan så inte det skulle märkas.

Provryttare var en slags försäljare. En representant för till exempel Gripens fabrik sålde tvål och tvättpulver. En tio ask turk cigaretter kostade 35 öre.

Mycket människor fanns på torp och i gårdar, men det avfolkades snabbt efter gruvans nedläggning. Det blev kärvare tider vilket märktes även för handelsmannen. Samtidigt öppnades i Bråta en lanthandel 1927 och konkurrensen om kunderna ökade. Sedan kom centraliseringen på femtiotalet, folk fick bilar och började mer och mer handla inne i stan.

Många kunder ville handla på kredit, och blev skyldiga mycket pengar. När G. Bergstedt frågade en kund om han kunde få lite avbetalning på sin skuld, svarade kunden att dom pengarna är inte gjorda än. Det var naturligtvis många som hade det svårt med ekonomin och inte kunde göra rätt för sig, man flyttade ofta eller så bytte man affär när kraven hårdnade. Men många var mycket rättskaffens betonar Ingrid och kom stadigt och betalade av på skulden.

Affären var på den tiden en samlingspunkt för bygden. Hit kom man för att handla sina varor i lugn och ro, man kanske pustade ut en stund med en kopp kaffe hos Bergstedts efter att ha gått flera kilometer. Det går naturligtvis inte att jämföra med dagens stormarknader, där alla rusar hit och dit med sina vagnar på en evig jakt med klockan.

Även de små barnen fick tidigt börja med att hjälpa till i affären, man rengjorde till exempel skopor, sådana som man vägde upp med, man kunde väga upp spik, mäta upp fotogen som man använde till tröskningen. Man lärde sig göra strutar med karameller. När kassarabatten kom med 3% försvann prutsystemet.

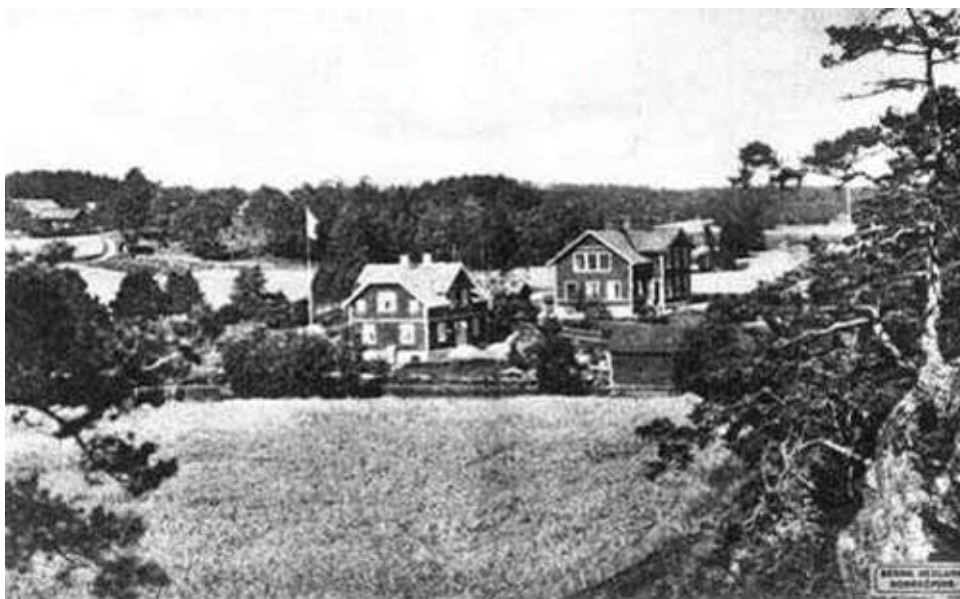
Roliga episoder från affärslivet:

Såpan var i lös vikt i stora fat. Man hade in en femton liters hink i affären för att slippa ha de stora faten i affären. En gång kom en kund tillbaka och var väldigt arg. Det hade råkat ramla ner en 2 hg vikt i såpan och tanten fick alltså för lite såpa. Då sa Bergstedt att det förstår ni väl att vi inte gjorde det med flit, en 2 hektos vikt är ju mycket mer värd än lite såpa. En gång hände det hemska att socker och salt förväxlades. Kunden skulle koka jordgubbsylt och hon var inte glad när hon kom tillbaka och berättade om misstaget. Sirap kom i stora fat på 250 kg, rann väldigt sakt och särskilt på vintern när det var kallt. Därför fick en kruka hänga vid tappningskranen medan man expederade kunden andra saker, men då rann det fort, ofta berättar Ingrid var det en stor pöl man möttes av när man kom dit. Och besvärligt att torka upp var det.

Mycket skulle man ha i en affär på den tiden, i stort sett skulle man hålla allt från vaggan till graven, som till exempel babysockar och begravningskransar. En handlare fick också vara lite av en allt i allo. Handlare Bergstedt fungerade ibland som bärare vid begravningar. I affären fanns en damhattavdelning, det var ju på modet med hattar då, man höll även ett sortiment av garner och tyger, t.o.m glasögon fanns det plats för.

Affären var också en stor social inrättning. I Solhem hade man hand om postväskan, det var mycket arbete med det, och i många hushåll fanns ej telefon, ja vad var mer naturligt då än att gå till handelsboden och låna den. Några öppettider existerade knappast, man fick i stort sett vara beredd att ha öppet när man var hemma, vardag som helgdag.

Ingrid berättar även att till jul när många kom för att köpa sina julklappar skulle naturligtvis kunderna bjudas på kaffe och goda kakor, så i Solhem gjordes ett bak som tog slut före jul och ett bak till familjen.

SOLHEM, KULLBORG